

Fact sheet Ouderschap, gezag en (echt)scheiding

Juridisch ouderschap

Ouderschap zegt iets over de formele ouder – kind relatie.

De wet wijst als de *juridische moeder* aan de vrouw uit wie het kind geboren is. Ook de vrouw die het kind heeft geadopteerd wordt door de adoptie de juridische moeder.

De wet wijst als *juridische vader* aan de man die:

- met de moeder is getrouwd¹ op het moment van de geboorte;
- een vaderloos kind heeft erkend;
- een kind heeft geadopteerd;
- door de rechter als vader van het kind is aangewezen (op verzoek van moeder of kind)

NB: Sinds 2015 kan ook een vrouw de tweede juridische ouder worden door: huwelijk met de moeder, erkenning, adoptie of vaststelling van het ouderschap. Men spreekt van *duo-ouderschap*.

Gezag

Gezag geeft aan wie er zeggenschap heeft over kinderen tot 18 jaar. Degene die het gezag heeft noemt men de wettelijk vertegenwoordiger. Dit wil zeggen dat hij de belangrijke beslissingen in de opvoeding neemt, zoals schoolkeuze, woonplaats, wel of geen (jeugd)hulp / medisch onderzoek.

Ouderlijk gezag of voogdij

Het gezag is bijna altijd in handen van de ouder(s) van het kind. Oefent een niet-ouder het gezag uit, dan heet het gezag *voogdij*. Er wordt alleen een voogd benoemd als beide ouders zijn overleden, of als de rechter het gezag van beide ouders heeft beëindigd.

NB: de voogd van een kind wordt nog wel eens verward met de *gezinsvoogd*. Dit is de functionaris die in het kader van een *ondertoezichtstelling* (ots) hulp en steun in het gezin organiseert. Een gezinsvoogd is geen wettelijk vertegenwoordiger, want bij een ots houden de ouders het gezag.²

Gezamenlijk gezag van ouders

Ouders krijgen *automatisch* samen het gezag als hun kind tijdens hun huwelijk wordt geboren. Dit geldt ook voor lesbische paren.

Als ouders niet getrouwd zijn krijgt de moeder alleen het gezag. Ouders kunnen dan in twee stappen samen het gezag krijgen:

1. Partner van moeder erkent op het gemeentehuis het kind, daardoor ontstaat juridisch ouderschap maar geen gezag (nog geen zeggenschap);
2. De ouders schrijven hun gezamenlijk gezag (digitaal) in, in het Centraal Gezagsregister.

Gezamenlijk gezag van ouders nadat de relatie is verbroken

Ouders die samen het gezag hebben, blijven (in ruim 90% van de gevallen) ook na hun (echt)scheiding gezamenlijk gezag uitoefenen. Dit betekent dat beide ouders, ongeacht bij wie het kind woont, evenveel over het kind te zeggen hebben. Alleen in die gevallen waarin de belangen van de kinderen structureel en ernstig klem dreigen te raken door het gezamenlijk gezag kan *een rechter*, op verzoek van de ouder(s), het gezag aan één ouder toewijzen. In dat geval heeft één ouder het gezag en dus zeggenschap over het kind.

---

¹ Onder huwelijk wordt in deze factsheet ook het geregistreerd partnerschap verstaan.

² Alleen als een kind uit huis is geplaatst, kan de rechter in bijzondere gevallen de gezinsvoogd machtigen om beslissingen te nemen over hulp, behandeling en/of schoolkeuze

Co-ouderschap

De term *co-ouderschap* wordt vaak gebruikt om aan te geven dat beide ouders die samen het gezag uitoefenen min of meer gelijke delen van de verzorging en opvoeding voor hun rekening nemen. Co-ouderschap is een van de manieren om gezamenlijk gezag in te vullen.

Pleegouder

Kenmerkend voor een pleegouder is dat hij een kind in zijn gezin verzorgt en opvoedt maar geen gezag uitoefent over dit kind. Is het kind onder toezicht gesteld en uit huis geplaatst in een pleeggezin dan is het gezag in handen gebleven van de ouders. Toestemming voor plaatsing op school en voor o.a. jeugdhulp moet worden gegeven door de gezagdragende ouder(s). Heeft de rechter het gezag van de ouders beëindigd en het kind in een pleeggezin geplaatst, dan oefent doorgaans (een medewerker van) een gecertificeerde instelling de voogdij over het pleegkind uit.

Centraal Gezagsregister

De rechtbanken beschikken over een Centraal Gezagsregister. In dit register worden rechterlijke uitspraken over het gezag vastgelegd. Omdat het Gezagsregister alleen *rechterlijke uitspraken* over het gezag vastlegt, bevat het register geen volledig overzicht van alle minderjarigen en hun gezag. Het gezag van de grootste groep ouders - de ouders die door de geboorte van hun kind automatisch het gezag krijgen – staat niet in het register omdat er geen rechterlijke uitspraak aan te pas komt. In het Centraal Gezagsregister is wel te vinden:

- gezamenlijk gezag dat niet getrouwde ouders hebben laten inschrijven;
- éénhoofdig gezag van een ouder na een echtscheiding;
- ondertoezichtstelling;
- beëindigen van het ouderlijk gezag;
- benoeming van een voogd over een kind.

Positie van jongeren vanaf 12 en 16 jaar

Het gezag loopt door tot 18 jaar. Maar in de gezondheidszorg en in de jeugdhulp zijn jongeren al vanaf hun 16^e jaar zelfstandig. Zij beslissen zelf over de hulp, tekenen zelf hulpverleningsplannen en oefenen onafhankelijk van hun ouders hun rechten uit, zoals het recht op inzage in het dossier. Tussen 12 en 16 jaar oefenen jongeren hun rechten samen met hun ouders uit. Dan is er toestemming van ouders en jongere nodig voor hulp en hebben gezagsouders en jongere beiden recht op inzage in het dossier van de jongere.

NB:

Zoek meteen in de eerste contacten uit hoe het zit met het gezag over een minderjarige. Je mag af gaan op de informatie die de ouder je daarover geeft, tenzij je redenen hebt om daaraan te twijfelen. In meer dan 90% van de echtscheidingen blijft het gezag bij beide ouders. Zegt een gescheiden ouder dat hij eenhoofdig gezag heeft, vraag dan goed door: 'Dat komt niet zo vaak voor, wat is er gebeurd?'

Ouders en hulpverleners kunnen een uittreksel uit het Gezagsregister opvragen. Dat gebeurt via een schriftelijk verzoek bij de griffie van iedere rechtbank. Een aantal instanties heeft digitaal toegang tot het Centraal Gezagsregister zoals de Raad voor de Kinderbescherming en de gecertificeerde instellingen. In de toekomst zullen ook gemeenten digitale toegang tot dit register krijgen.

Professionals hebben de plicht om een juridisch ouder zonder gezag op zijn verzoek te informeren over zijn kind. Het gaat niet om inzage in het dossier maar om informatie op hoofdlijnen waarover de professional beschikt.